

Јелена В. Јовановић, *Наратолошко проучавање српске књижевности (1) – Фокализација у романима српске модерне*, Филозофски факултет у Нишу, Ниш, 2023.

РЕЦЕНЗИЈА РУКОПИСА

Рукопис монографије *Наратолошко проучавање српске књижевности (1) – Фокализација у романима српске модерне*, ауторке Јелене В. Јовановић, ванредног професора Филозофског факултета Универзитета у Нишу, обухвата обим од 250 страница компјутерског текста (А4 формата), као и шест графичких прилога, регистар појмова и списак теоријске и књижевноисторијске литературе.

Први дио рукописа, под насловом „Теорија фокализације“, указује на разнолике теоријске аспекте посткласичне наратологије и њене доприносе у новим тумачењима и разумијевањима књижевних текстова. Разјашњава општи појам „фокализације“, који је заснован на теоријским поставкама Жерара Женета, а затим указује на посебне феномене, попут „нулте фокализације“ и „фокализованог приповедања“. Након тога је представљено теоријско разумијевање феномена фокализације послје Женета. Ради се о „хипотетичкој фокализацији“, „плуралној фокализацији“ и „Windows of Focalization“. Указано је и на могуће допуне „класичном погледу“ на фокализацију, а посебно су представљени феномени психонарације, доживљеног говора, цитираног монолога, мисаоног извјештаја или прихонарације. При томе је показано како је „унутрашња фокализација“ допринијела чињеници да у савременом наративну „опис“ добије изразито повлашћено мјесто.

Други дио рукописа, под насловом „Фокализација у романима српске модерне“, представља непосредну интерпретативну примјену теорије фокализације на примјерима романа српске модерне. Најприје је сагледан феномен унутрашње фокализације и хетеродијегетичког приповједача на примјерима романа *Газда Младен* Борисава Станковића и *Бестуђе* Вељка Милићевића. Затим је загледан феномен унутрашње фокализације и хомодијегетичког приповједача на примјерима романа *Један разорен ум* и *Једна угашена звезда* Лазара Комарчића, као и романа *Јарани* Светозара Ђоровића. Трећи аспект интерпретације обухвата феномен нулте фокализације на примјерима романа *За крухом* Ива Ћипика, два романа *Дошљаци* и *Чедомир Илић* Милутина Ускоковића, као и романа *Опсене* Вељка Милићевића. Четврти аспект интерпретације усмјерен је на феномен плуралне фокализације, а сагледан је на примјерима из романа *Нечиста крв* Борисава Станковића и

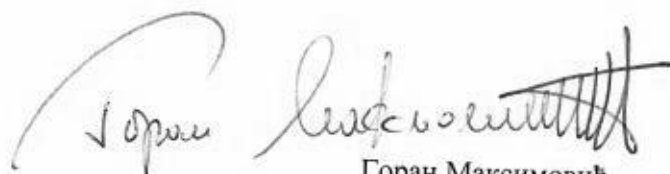
Мајчина султанија Светозара Ђоровића. Пети аспект интерпретације усмјерен је на спољашњу фокализацију, а сагледан је на примјеру романа *Пауци* Ива Ћипика.

Истраживање обухвата и добре увиде у теоријску литературу класичне и посткласичне наратологије: од Ролана Барта, Михаила Бахтина, Вејна Бута, Франца Штанцла, Умберта Ека и Жерера Женета, преко Абота Х. Портера, Мике Бал, Волфганга Изера, па све до Џералда Принса, Јурија Марголина, као и наше Снежане Милосављевић Милић и сл. Значајни увиди су остварени и на плану рецепције књижевнокритичке и књижевноисторијске литературе која се бавила досадашњим истраживањима романа у књижевности српске модерне. Издајемо имена Јована Скерлића, Велибора Глигорића, Димитрија Вученова, Бранка Милановића, Предрага Палавестре, Јована Деретића, Радована Вучковића, преко Слободанке Пековић, Марка Недића, Душана Иванића, па све до Јасмине Ахметагић, Горана Максимовића, Александра Пејчића, Бојана Чолака и сл.

Можемо на крају овога кратког рецензетског прегледа закључити: монографско дјело *Наратолошко проучавање српске књижевност (1) – Фокализација у романима српске модерне*, представља изузетно вриједан допринос науци о књижевности. Ради се о првом цјеловитом истраживању феномена фокализације у модерном српском роману на почетку 20. вијека, а затим и о веома увјерљивим теоријским, књижевнокритичким и књижевноисторијским увидима и интерпретацијама у којима су описани најзначајнији романи, као и њихове разнолике умјетничке вриједности и поетички значај за конституисање модерне српске прозе на почетку 20. вијека.

Рукопис препоручујемо за објављивање.

У Нишу, 28. август 2023.

Горан Максимовић
редовни професор Филозофског факултета
Универзитета у Нишу